

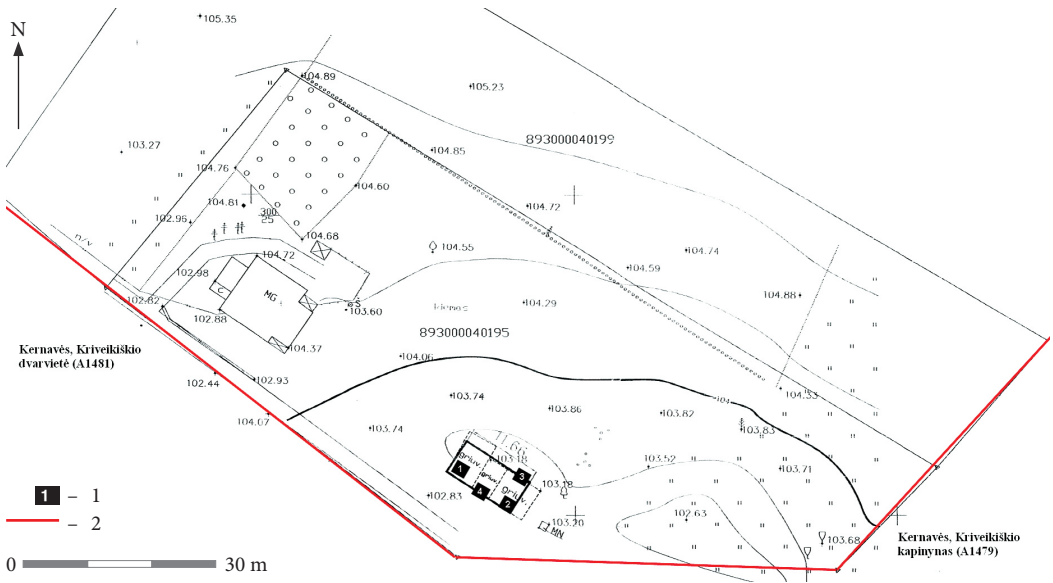
Šie dirbiniai, žiūrint iš centro–periferijos pozicijos, kalba apie šios žemės verslus XIII a. – apie juvelyro amato buvimą ne tik piliakalnių papėdės gyvenvietėse, bet ir atokiau nuo centro esančioje kaimavietyje.

Slėpsniuose ateityje būtų tikslinga atlikti archeologinius žvalgomočius tyrinėjimus, siekiant nustatyti šio objekto kultūrinių sluoksnių tikslesnę chronologiją ir jų išlikimo būklę. Tyrimai padėtų spręsti kai kuriuos Žiemgalos istorijos klausimus, nes vis dar trūksta duomenų (jie labai fragmentiški) apie XI–XIII a. laikotarpio neįtvirtintų gyvenviečių pobūdį.

Pateikti pavyzdžiai leidžia spėlioti ir tuo pačiu apgailestauti, kiek archeologijos, istorijos, numizmatikos mokslams prapuola vertin-

1 pav. Žvalgomųjų tyrinėjimų Kernavėje, Kriveikiškių g. 18, situacijos planas: 1 – tyrinėti šurfai; 2 – Kernavės kultūrinio rezervato riba. G. Vėliaus brėž.

Fig. 1. Situation plan of the evaluation at Kriveikiškių St. 18, Kernavė: 1 – excavated test pits; 2 – boundaries of the cultural reserve of Kernavė.

gos medžiagos, kai beveik neskiriama dėmesio naujų paminklų žvalgymui ir jų apsaugai.

The old settlements and village sites in Joniškis District

New Iron Age (11th–13th-century) settlements (Slėpsniai) and new 16th–19th-century village sites (one-street villages: Džiugiai, Slėpsniai, Šluostikiai) were located in 2008. Larger and smaller quantities of Iron Age and abundant 16th–18th-century finds (Figs. 1–14) were found at all the locations mentioned in the article.

Gintautas Vėlius

Žvalgomieji tyrinėjimai Kernavėje, Kriveikiškių g.

Kernavėje, Kriveikiškių g. 18 esančioje sodyboje, buvusio ūkinio statinio vietoje numatoma statyti naują pastatą. Jis suprojektuo-

tas buvusio ūkinio statinio vietoje, sklypo P pakraštyje. Užstatymo plotas 11,66x5,5 m dydžio, stačiakampis, orientuotas PR–ŠV kryptimi. Ši vieta patenka į Kernavės kultūrinio rezervato buferinės apsaugos zonos sugriežtintos vizualinės apsaugos režimo pozonę. Todėl pagal patvirtintą reglamentą prieš pradėdant žemės judinimo darbus buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Jų tikslas – išsiaiškinti, ar šioje vietoje yra išlikusių kultūrinių sluoksnių, archeologinių radinių, anksčiau stovėjusių pastatų ar kitų paveldo objektų liekanų. Numatomas statyti ūkinis pastatas yra 45 m į V nuo XIII–XIV a. Kernavės–Kriveikiškių kapinyno (A1479) ribos bei 60 m į ŠR nuo buvusios XV–XVIII a. Kernavės dvarvietės (A1481). Taigi tikėtasi aptikti šių laikotarpių radinių.

Būsimo pastato ribose ištirti 4 šurfai po 4 m² – iš viso 16 m² (1 pav.). Šurfas 1 kastas būsimo pastato V kampe, vidinėje pamatų pusėje, 80 cm nuo jų išorės. Šurfas 2 tyrinėtas būsimo pastato P kampe, 3 – R, 4 – tarp šurfų 1 ir 2. Šurfų sienelės orientuotos lygiagrečiai su buvusio ūkinio pastato sienomis.

Šurfe 1 po velėna bei 15 cm storio juodžemio sluoksniu atsidengė apie 10 cm storio molio tarp sluoksnis – matyt, čia buvusio tvarto asla. Giliau aptiktas dar vienas iki 30 cm storio juodžemio sluoksnis, – buvęs žemės paviršius iki pastatant ūkinį pastatą. 60 cm gylyje pasiektas gelsvo smėlio įžemis. Šurfo P kampe aptikta neaiškios paskirties apskrita 70 cm skersmens ir 60 cm gylio duobė. Duobės sienelės stačios, dugnas plokščias, užpildas – tamsiai pilkas juodžemis. Sprendžiant iš duobėje aptiktų butelio duženų, ji datuotina antra XX a. puse.

Šurfe 2 po velėna bei juodžemio sluoksniu 20–30 cm gylyje pasiektas gelsvo smėlio

įžemis, kuriame šurfo P gale išryškėjo ovalios neaiškios paskirties duobės kontūrai. Duobė iki 2 m ilgio, 75 cm gylio, užpildas – šviesiai pilkas juodžemis. Duobėje aptiktas nedidelis XIV a. datuotinas apžiestos keramikos fragmentas, dekoruotas bangelės ornamentu. Kadangi šukė į duobę galėjo patekti ir atsitiktinai, šio objekto datavimas bei paskirtis lieka neaiškūs.

Šurfe 3 iš karto po velėna atsidengė sutrusio rasto liekanos bei 2 akmenys – čia buvusio pastato pamatų fragmentai. Po 20–30 cm storio juodžemio sluoksniu aptiktas gelsvo smėlio įžemis. Minėtame juodžemio sluoksnyje surasti XVI–XVII a. žalsva glazūra dengtos molinės gertuvės fragmentai.

Šurfe 4 po velėna bei 30–40 cm storio juodžemio sluoksniu atsidengė gelsvo smėlio įžemis, kuriame šurfo ŠV kampe, centre bei ties jo R senele atsidengė 3 neaiškios paskirties duobės, užpildytos šviesiai pilku juodžemiu. Duobės apskritos, atitinkamai 70 cm, 45 cm ir 25 cm skersmens, bei 65, 20 ir 8 cm gylio. Duobėje 1 aptiktas XVI–XVII a. datuojamas nedidelis keramikos fragmentas – puodo kaklelio dalis. Duobėse 2 ir 3 nieko nerasta.

Tyrinėtuose šurfluose nesuardytų kultūrinių sluoksnių ar kitų paveldo objektų nerasta. Tik šurfe 2, neaiškios paskirties duobėje aptikta XIV a. datuotina puodo šukė, šurfe 3 – XVI–XVII a. molinės gertuvės fragmentai. Taip pat surastos 5, matyt, ūkinės paskirties duobės – viena šurfe 1 (XX a. II pusė), viena šurfe 2 ir trys šurfe 4. Pastarųjų duobių datavimas neaiškus.

The field evaluation at Kriveikiškių St. 18, Kernavė

Four test pits, each 4 m² (a total area of 16 m²) were excavated at the foreseen con-

struction site for a new building at the site of a former farmstead outbuilding at Kriveikiškių St. 18, Kernavė (Širvintos District) (Fig. 1). A potsherd dating to the 14th century was discovered in a pit with no clear purpose in test pit 2 and fragments of a 16th–17th-century clay flask in test pit 3.

Gintautas Zabiela

Anykščių dvarvietės PR dalis

2008 m. liepos pabaigoje – spalio pradžioje Anykščių dvarvietės (AR 1881) P dalyje buvusio Anykščių gimnazijos pastato (paskutiniu metu Anykščių regioninio parko direkcijos – J. Biliūno g. 55) vietoje bei jo aplinkoje atlikti archeologiniai tyrinėjimai. Jie pratęstė 2007 m. pradėtus šios dvarvietės vietos tyrinėjimus, kai šurtais buvo nustatytas čia esančio kultūrinio sluoksnio intensyvumas ir chronologija (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 271–273). Dvarvietės tyrimai susidėjo iš 3 dalių: pastato, komunikacinių trasų į ŠR nuo pastato ir kelių bei stovėjimo aikštelių vietų tyrimų (1 pav.).

Svarbiausi buvo rekonstruojamo Anykščių regioninio parko direkcijos pastato vietos tyrimai. Pradžioje pastate, o paskui jį demontavus atskiromis perkasomis ištirta 337,95 m² kasant perkasas (iš viso 14 perkasų (5–18)) bei 97,05 m² atliekant žvalgymus (suardytose vietose arba vietose be vertingo kultūrinio sluoksnio) (2 pav.). Tyrimų metu nustatyta, kad pastato vietoje yra susiformavęs 20–80 cm storio neintensyvus XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis su šio laikotarpio koklių (3 pav.), keramikos, stiklų šukėmis, geležiniais vinimis ir kitais pavieniais radiniais, iš kurių pažymėtinos 8 XVII a. smulkaus nominalo monetos bei 2 ge-

ležiniai raktai. Diduma šio sluoksnio (vidutiniškai apie 50 cm) yra iš XIX a. II pusės – XX a. – pastato gyvavimo laikų. Šio laiko šiukšlynas su charakteringomis Kuznecovo fabriko Rygoje indų duženomis ir kitokiais radiniais aptiktas už pastato ŠR sienos. Ankstesnio laikotarpio kultūrinis sluoksnis pastato R dalyje yra nukastas dar pastato statybos metu lyginant žemės paviršių, o V dalyje užpiltas iki 80 cm storio smėlio–priemolio gruntu ir sudaro iki 20 cm storio pilko smėlio sluoksnį – buvusių daržų žemę. Įžemyje aptiktos 8 duobės, kurių dydis buvo nuo 1,5x1 m iki 4x4 m, gylis nuo esamo žemės paviršiaus siekė iki 1,75 m (4 pav.). Duobių užpilde rasta tik paskirų keramikos šukių, kas leidžia daryti išvadą, kad iš daugumos šių duobių buvo kasamas žvyras, o vėliau jos buvo tiesiog užlygintos paviršine žeme ar užpiltos plytų griuvenomis ar čerpių nuolaužomis. Dalis griuvenose rastų plytų yra su braukomis, 29,5x15x8 cm dydžio. Rausvos masės lenktu šonu čerpės buvo daugiau kaip 35 cm ilgio, 20 cm pločio, 1,8 cm storio. Jos turėjo 4,5x3,5 cm dydžio, 3,5 cm aukščio trikampį kablį. Dvi mažesnės duobės siejamos su pastato statybos darbais.

Pastato Š kampe esančiame 5,5x5,7 m dydžio rūsyje iškasus 2,25 m² dydžio šurfą 12 (šurfų numeracija tęstinė nuo 2007 m. tyrinėjimų), rastas tik įžemis – geltonas smėlis. Įžemis po XX a. kultūrinio sluoksniu buvo ir pastato vietose tarp tyrinėtų perkasų.

Nuo Dvaro gatvės link pastato iš ŠR pusės ištirta 57 m ilgio, 1,5 m (š krašte – net 3 m) pločio požeminių komunikacijų trasa (4 perkasos (1–4) – iš viso 100,5 m²). Joje aptiktas nelabai intensyvus 60–140 cm storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis su šio laikotarpio keramika, paskirais kokliais ir kitais radiniais (žalvariniu peilio kriaunų apkalu, geležine